

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

5 novembre 2019

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la loi du 20 juillet 1990 relative à
la détention préventive en ce qui concerne
l'arrestation immédiate**

AMENDEMENTS

Voir:

Doc 55 **0489/ (S.E. 2019):**

- 001: Proposition de loi de Mme De Wit et consorts.
- 002: Amendements.
- 003: Rapport de la première lecture.
- 004: Articles adoptés en première lecture.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

5 november 2019

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van 20 juli 1990
betreffende de voorlopige hechtenis
aangaande de onmiddellijke aanhouding**

AMENDEMENTEN

Zie:

Doc 55 **0489/ (B.Z. 2019):**

- 001: Wetsvoorstel van mevrouw De Wit c.s.
- 002: Amendementen.
- 003: Verslag van de eerste lezing.
- 004: Artikelen aangenomen in eerste lezing.

00843

N° 3 DE MM. **BOUKILI ET VAN HEES**Art. 3 (*nouveau*)**Insérer un article 3, rédigé comme suit:**

“Art. 3. Dans le Code pénal, l’intitulé du chapitre Ier du Titre VIII du Livre II est remplacé par ce qui suit:

“Chapitre 1er. De l’homicide, du féminicide et des lésions corporelles volontaires de la torture, du traitement inhumain et du traitement dégradant.”.”

JUSTIFICATION

Pour le PTB, le problème qui se pose aujourd’hui est en réalité le manque de moyens et de considération par la justice des violences faites aux femmes.

Autour de l’affaire de l’assassinat d’une jeune femme à Anvers ce printemps 2019, c’est la victime, et plus particulièrement la femme qui est victime de violences parce qu’elle est une femme, qui doit être mise au centre des préoccupations.

A la réaction aux faits de mœurs, on voit dans la pratique que les dossiers de violences à l’égard des femmes ne sont souvent pas pris au sérieux par la justice ou que la réaction est moindre. La justice est souvent trop peu rendue contre les viols, les féminicides ou les violences conjugales. Ce constat vient se greffer sur la réalité d’une justice déjà en rupture de moyens et caractérisée par un manque de magistrats et des délais de traitement des plaintes trop longs.

Or, si la majorité des homicides touche des personnes sans avoir de lien avec le genre, la majorité des femmes qui sont tuées le sont parce qu’elles sont des femmes. Des centaines de milliers. S’il est indéniable que nous sommes tous d’accord pour affirmer que les violences faites aux femmes sont une responsabilité collective, force est de constater que aujourd’hui encore, un peu partout, les femmes se réunissent et s’investissent afin de lutter contre les obstacles qui ralentissent le traitement de dossiers urgents et d’importance considérable: que ce soit contre les violences, l’individualisation des droits en sécurité sociale, la prise en compte des spécificités de genre dans les politiques d’asile, ou encore la garantie d’accès à l’avortement et à la contraception.

Nr. 3 VAN DE HEREN **BOUKILI EN VAN HEES**Art. 3 (*nieuw*)**Een artikel 3 invoegen, luidende:**

“Art. 3. In het Strafwetboek wordt het opschrift van boek 2, titel VIII, hoofdstuk I, vervangen door wat volgt:

“Hoofdstuk I. Opzettelijk doden, femicide, opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel, foltering, onmenselijke behandeling en ontorende behandeling”.”

VERANTWOORDING

Volgens de PVDA is het opgeworpen vraagstuk in werkelijkheid terug te voeren op ontoereikende middelen om op te treden tegen geweld jegens vrouwen én op het feit dat het gerecht maar weinig aandacht heeft voor dergelijke feiten.

De indieners verwijzen in dat verband naar de moord op een jonge vrouw in Antwerpen in de lente van 2019. Zij wijzen erop dat de aandacht in de eerste plaats moet uitgaan naar het slachtoffer, zeker wanneer een vrouw slachtoffer is van geweld louter omdat zij een vrouw is.

In zedenzaken wordt in de praktijk vastgesteld dat het gerecht dossiers inzake geweld jegens vrouwen vaak niet ernstig neemt, of niet echt actief reageert. Gerechtigheid geschiedt vaak te weinig in dossiers inzake verkrachting, femicide of huiselijk geweld. Die vaststelling komt bovenop het feit dat het gerecht over onvoldoende middelen beschikt, dat het kamp met een tekort aan magistraten en dat de klachtenbehandelingstermijnen te lang aanslepen.

Bij opzettelijke doding heeft dat misdrijf doorgaans geen uitstaans met het geslacht van het slachtoffer, maar bij de meeste vrouwen die worden vermoord – het zijn er honderdduizenden – ligt dat anders: zij worden gedood nét omdat ze vrouw zijn. Er is ontegensprekelijk consensus over het feit dat geweld jegens vrouwen een collectieve verantwoordelijkheid is; toch kan men niet om de vaststelling heen dat zowat overal vrouwen de handen in elkaar slaan en ervoor ijveren om de hindernissen uit de weg te ruimen die de aanpak vertragen van dringende en heel belangrijke thema’s als geweld, individualisering van socialezekerheidsrechten, inachtneming van specifieke genderspecten inzake asielbeleid, of nog de gewaarborgde toegang tot zwangerschapsafbreking en anticonceptie.

À Bruxelles, une nouvelle manifestation est programmée ce 24 novembre 2019 contre les violences faites aux femmes, et ce, en vu d'obtenir des réponses politiques concrètes.

Il est urgent d'écouter ce qu'elles ont à dire et de prêter attention à leurs revendications.

Ces femmes, elles nous disent que l'un des obstacles se traduit notamment par une législation insuffisante quant à la reconnaissance de la spécificité du féminicide, soit "le meurtre d'une femme, d'une fille, en raison d'une domination de genre".

Le terme "féminicide" est créé, rappelons-le, pour cibler un type de meurtre basé sur un rapport de pouvoir et de domination. Il vise tous les actes de violences fondés sur le genre.

Quatorze États d'Amérique latine, l'Espagne et l'Italie ont consacré le "féminicide" dans leur législation depuis 2007. La Cour Européenne des droits de l'homme, elle-même, fait référence au terme "féminicide" dans son arrêt Talpis c. Italie du 2 mars 2017. À notre estime, cette première utilisation de la notion de "féminicide" correspond à une évolution des préoccupations sociétales que la Cour européenne des droits de l'homme prend le parti de souligner en employant le qualificatif ad hoc.

Or, si le terme "féminicide" est entré en 2015 dans le dictionnaire Robert, tel n'est pas le cas en droit belge et en droit français.

Le 25 mars 2015, une proposition de résolution condamnant le féminicide a été adoptée à l'unanimité au Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale, demandant au gouvernement fédéral "de reconnaître la terminologie féminicide quant aux violences à caractère sexiste perpétrées sur les corps des femmes."

Saluée par l'opinion publique, cette demande n'a toutefois pas été concrétisée.

Ceci est pleinement regrettable.

Au vu de ce qui précède et pour ces motifs, nous proposons d'inscrire dans le Chapitre Ier du Titre VIII du Livre du Code Pénal le terme "féminicide".

Un mot, un mot qui a du poids, un mot qui rappelle à chacun que les droits de la moitié de la population mondiale ne sont toujours pas respectés et que les femmes, de par ce simple statut, se heurtent chaque jour à de terribles injustices.

In Brussel is op 24 november 2019 een nieuwe betoging gepland tegen geweld jegens vrouwen. Het is de bedoeling om ter zake concrete politieke antwoorden te verkrijgen.

Er moet dringend worden geluisterd naar wat vrouwen aanbrengen, en er moet aandacht zijn voor hun eisen.

De vrouwen wijzen daarbij op een van de hindernissen die moet worden overwonnen: een ontoereikende wetgeving inzake erkenning van de specificiteit van femicide, zijnde de moord op een vrouw of een meisje als gevolg van genderoverheersing.

Er mag niet over het hoofd worden gezien dat het nieuwe begrip "femicide" wordt gebruikt om een soort moord aan te geven die uitgaat van macht en overheersing. Het begrip heeft betrekking op alle gendergerelateerde gewelddaden.

Veertien Latijns-Amerikaanse Staten, Spanje en Italië hebben sinds 2007 "femicide" opgenomen in hun wetgeving; ook het Europees Hof voor de rechten van de mens verwijst naar "femicide" in zijn arrest-Talpis vs. Italië van 2 maart 2017. Volgens ons hangt dat eerste gebruik van het begrip "femicide" samen met een evolutie van de maatschappelijke bekommernissen – een evolutie die het Europees Hof voor de rechten van de mens onderstreept door er het specifieke begrip voor te gebruiken.

Hoewel "femicide" in 2015 werd opgenomen in het woordenboek Robert, is dat niet het geval voor het Belgisch of Frans recht.

Op 25 maart 2015 werd een voorstel van resolutie om vrouwenmoord te veroordelen eenparig aangenomen door het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Daarbij werd de federale regering verzocht "het begrip vrouwenmoord te erkennen wanneer seksistisch geweld gepleegd wordt op het lichaam van vrouwen."

Dit verzoek kreeg een positief onthaal bij de publieke opinie, maar concreet gebeurde er verder niets.

Dat is heel jammer.

In het licht van wat voorafgaat en precies om die redenen stellen wij voor om het begrip "femicide" op te nemen in Hoofdstuk 1 van titel VIII van het Strafwetboek.

"Femicide" is een belangrijk woord, dat iedereen eraan herinnert dat de rechten van de helft van de wereldbevolking nog altijd niet in acht worden genomen en dat vrouwen alleen al door hun "vrouw-zijn" dagelijks te maken krijgen met tal van onrechtvaardigheden.

Reconnaître, sur le plan de la terminologie, le féminicide comporte une part symbolique importante, mais aussi, son utilisation et sa reconnaissance peuvent avoir un impact important dans le processus de prévention et de sensibilisation.

Il s'agit d'un signal. Le signal d'une volonté commune à un changement de cap pour une lutte contre les violences faites aux femmes cohérente, volontariste et efficace.

Nabil BOUKILI (PVDA-PTB)
Marco VAN HEES (PVDA-PTB)

De erkenning van het begrip “femicide” is een belangrijk symbolisch signaal. Het gebruik en de erkenning van dat woord kunnen tevens een grote weerslag hebben in het preventie- en bewustmakingsproces.

Het is een signaal: het gaat om de gemeenschappelijke wil om een nieuwe koers te varen, zodat geweld jegens vrouwen coherent, voluntaristisch en doeltreffend kan worden tegengegaan.

N° 4 DE M. AOUASTI ET CONSORTS

Art. 2

Remplacer cet article par ce qui suit:

“Art. 2. L’article 33, § 2, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, modifié par la loi du 21 décembre 2017 est remplacé par ce qui suit:

§ 2. Lorsqu’ils condamnent le prévenu ou l’accusé à un emprisonnement principal de trois ans ou à une peine plus grave, sans sursis, ou pour des condamnations pour des faits visés dans le titre Ier ter du livre II, aux articles 371/1 à 387 et aux articles 398 à 405 et à l’article 442bis du Code pénal, à un emprisonnement principal d’un an ou à une peine plus grave, sans sursis, les cours et des tribunaux peuvent ordonner son arrestation immédiate, sur réquisition du ministère public, s’il y a absolue nécessité pour la sécurité publique ou s’il y a lieu de craindre que le prévenu ou l’accusé ne tente de se soustraire à l’exécution de la peine.

Cette décision doit préciser les circonstances de la cause motivant spécialement cette crainte.

Si, sur opposition ou appel, la peine est réduite à moins de trois ans et pour des condamnations pour des faits visés dans le titre Ier ter du livre II et aux articles 371/1 à 387 et aux articles 398 à 405 et à l’article 442bis du Code pénal, à moins d’un an la cour ou le tribunal pourra, à l’unanimité, sur réquisition du ministère public, le prévenu et son conseil entendus s’ils sont présents, maintenir l’incarcération.

Les décisions rendues par application de ce paragraphe font l’objet d’un débat distinct, immédiatement après le prononcé de la peine. Le prévenu ou l’accusé et son conseil sont entendus s’ils sont présents. Ces décisions ne sont susceptibles ni d’appel ni d’opposition.

Nr. 4 VAN DE HEER AOUASTI c.s.

Art. 2

Dit artikel vervangen als volgt:

“Art. 2. Artikel 33, § 2, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, gewijzigd bij de wet van 21 december 2017, wordt vervangen door wat volgt:

§ 2. Wanneer de hoven en de rechtbanken de beklaagde of de beschuldigde veroordelen tot een hoofdgevangenisstraf van drie jaar of tot een zwaardere straf, zonder uitstel, of in geval van veroordelingen tot een hoofdgevangenisstraf van een jaar of tot een zwaardere straf, zonder uitstel, wegens feiten bedoeld in titel I ter van boek II, in de artikelen 371/1 tot 387, alsook in de artikelen 398 tot 405 en in artikel 442bis van het Strafwetboek, kunnen zij, op vordering van het openbaar ministerie, diens onmiddellijke aanhouding gelasten in geval van volstreekte noodzakelijkheid voor de openbare veiligheid, dan wel indien te vrezen valt dat de beklaagde of de beschuldigde zich aan de uitvoering van de straf zou pogen te onttrekken..

Die beslissing moet nader aangeven welke omstandigheden van de zaak die vrees in het bijzonder wettigen.

Indien de straf op verzet of hoger beroep wordt verminderd tot minder dan drie jaar en in geval van veroordelingen tot minder dan een jaar, wegens feiten bedoeld in titel I ter van boek II, in de artikelen 371/1 tot 387, alsook in de artikelen 398 tot 405 en in artikel 442bis van het Strafwetboek, kan het hof of de rechtbank de detentie handhaven, met eenparigheid van stemmen, op vordering van het openbaar ministerie en na de beklaagde en diens raadsman te hebben gehoord, als zij aanwezig zijn.

Over de krachtens deze paragraaf genomen beslissingen moet een afzonderlijk debat worden gehouden onmiddellijk na de uitspraak van de straf. De beklaagde of de beschuldigde en diens raadsman worden gehoord, als zij aanwezig zijn. Die beslissingen zijn niet vatbaar voor hoger beroep of verzet.

Elles sont susceptibles de pourvoi en cassation pour autant que le pourvoi soit également formé contre la décision de condamnation.”

JUSTIFICATION

Les délais d'exercice des voies de recours étant suspensifs, l'exécution d'une condamnation ne peut être exigée qu'une fois que la décision n'est plus susceptible d'opposition, d'appel ou de cassation.

En effet, au nom du respect de la présomption d'innocence, l'arrestation immédiate doit rester l'exception pour les prévenus ou accusés qui comparaissent libres et l'ordre d'arrestation ne constitue jamais qu'un titre de détention provisoire, qui ne peut jamais être requise à des fins punitives.

Afin de limiter les détentions préventives, et le nombres de personnes incarcérées dans nos prisons, le gouvernement précédent, désormais en affaires courantes, avait fait voter la loi du 21 décembre 2017 qui rehaussait les seuils de peines permettant l'arrestation immédiate.

En effet, le ministre de la Justice avait dû constater que 10 % des détenus en détention préventive étaient des condamnés non définitifs, emprisonnés sur la base d'une arrestation immédiate, en raison d'un défaut à l'audience. Pire encore, il avait dû constater que sur opposition, 80 % de ces condamnés non définitifs bénéficiaient d'un sursis, d'une peine de probation autonome ou d'une réduction de peine en deçà du seuil requis pour l'arrestation provisoire, rendant celle-ci impossible et qu'il convenait donc de réduire les possibilités d'arrestation immédiate.

C'est pour cette raison que le seuil avait été revu.

Aujourd'hui, l'objectif poursuivi doit être maintenu et le nombre de détentions préventives et d'arrestations immédiates ne pas repartir à la hausse.

Die beslissingen zijn vatbaar voor cassatieberoep voor zover dit rechtsmiddel ook tegen de veroordelende beslissing wordt ingesteld.”

VERANTWOORDING

De termijnen voor het uitoefenen van de rechtsmiddelen werken opschortend. De tenuitvoerlegging van een veroordeling kan dus maar worden opgelegd wanneer tegen de gewezen uitspraak niet langer verzet, beroep dan wel cassatieberoep mogelijk is.

Op grond van de inachtneming van het vermoeden van onschuld moet de onmiddellijke aanhouding immers de uitzondering blijven voor de beklaagden of de beschuldigten die vrijwillig verschijnen. Het aanhoudingsbevel is immers altijd slechts een bevel tot voorlopige aanhouding, die nooit mag worden gevorderd als strafmaatregel.

Om het aantal gevallen van voorlopige hechtenis te beperken en minder mensen naar de gevangenissen te sturen, heeft de vorige regering – die thans in lopende zaken is – de wet van 21 december 2017 laten aannemen. Die wet voorziet in een hogere drempel (een hogere strafmaat) om tot onmiddellijke aanhouding te mogen overgaan.

De minister van Justitie had immers vastgesteld dat 10 % van de gedetineerden in voorlopige hechtenis niet definitief was veroordeeld en door toedoen van onmiddellijke aanhouding opgesloten was wegens verstek op de terechtzitting. Een andere en ergere vaststelling: 80 % van die niet-definitief veroordeelden had na verzet het voordeel genoten van een opschorting, een autonome probatiestraf dan wel een strafvermindering tot onder de voor een voorlopige aanhouding vereiste strafmaat, waardoor die regeling onuitvoerbaar was geworden. De mogelijkheden inzake onmiddellijke aanhouding dienden dus te worden teruggeschoefd.

Om die reden werd de drempel bijgestuurd.

Het nagestreefde doel moet worden gehandhaafd, en het aantal gevallen van voorlopige hechtenis en onmiddellijke aanhouding mag niet opnieuw stijgen.

Néanmoins, les auteurs estiment que le régime de l'arrestation immédiate est incomplet et que le seul critère actuel de crainte de soustraction est insuffisant.

Khalil AOUASTI (PS)
Özlem ÖZEN (PS)
Vanessa MATZ (cdH)

De indienster van dit amendement is echter van oordeel dat de regeling inzake onmiddellijke aanhouding hiaten vertoont en dat het enige, thans geldende criterium – namelijk de vrees dat de veroordeelde zich aan de strafuitvoering zal onttrekken – ontoereikend is.